

Sygn. akt I C 1272/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 października 2018 r.

Sąd Rejonowy w Tczewie I Wydział Cywilny

Przewodniczący Sędzia Sądu Rejonowego Anna Ostrowska - Liss

Protokolant Sekretarz Sądowy Monika Pietruszewska

po rozpoznaniu w dniu 23 października 2018 r. w Tczewie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w B.

przeciwko A. W.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego A. W. na rzecz powoda (...) Spółki Akcyjnej w B. kwotę 11.573 zł (jedenaście tysięcy pięćset siedemdziesiąt trzy złote) wraz z odsetkami umownymi za opóźnienie w wysokości dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 21 kwietnia 2018 r. do dnia zapłaty,

II. oddala powództwo w pozostałym zakresie,

III. oddala wniosek pozwanego o rozłożenie zasądzonej w punkcie I. wyroku kwoty na raty,

IV. nie obciąża pozwanego kosztami procesu.

Sygn. akt I C 1272/18

UZASADNIENIE

Powód (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w B. złożył pozew przeciwko A. W. o zapłatę kwoty 13.591,19 zł wraz z umownymi odsetkami za opóźnienie równymi dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 12 kwietnia 2018 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu powód wskazał, że pozwany zobowiązał się poprzez podpisanie weksla 2 października 2017 r. do zapłaty w dniu 11 kwietnia 2018 r. Powód wezwał pozwanego 12 marca 2018 r. do wykupu. Pozwany po otrzymaniu wezwania wpłacił 402,88 zł. Weksel został wystawiony jako zabezpieczenie umowy pożyczki gotówkowej nr (...) r. z 2 października 2017 r.

Pismem złożonym 18 września 2018 r. powód wskazał, że pozwany uiszczył łącznie na poczet spłaty pożyczki kwotę 1012,88 zł. Kwota pożyczki przekazana pozwanemu to 6.000 zł. Koszt pożyczki został skredytowany przez pożyczkodawcę i wyniósł 8.592 zł, a składają się na niego: opłata przygotowawcza 129 zł, 4.771 zł prowizji (wynagrodzenia za udzielenie pożyczki), 1.100 zł cena Twojego Pakietu (za dodatkowe uprawnienia pożyczkobiorcy) oraz odsetki umowne.

Pozwany na rozprawie 24 lipca 2018 r. uznał powództwo i nie wniósł żadnych zastrzeżeń co do wysokości dochodzonej kwoty, jak też co do treści umowy. Jednocześnie pozwany wniósł o rozłożenie dochodzonej kwoty na raty.

Postanowieniem z dnia 23 października 2018 r. wskazał, że chciałby spłacić dochodzoną kwotę w ratach po 200 zł, a także, że zaskoczyły go koszty pożyczki, które musi obecnie w związku z wypowiedzeniem zwrócić.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 2 października 2017 r. pozwany A. W. zawarł z powodem (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w B. umowę pożyczki gotówkowej nr (...).

Mocą tej umowy powód udzielił pozwanej pożyczki w kwocie 12.000 zł. Z kwoty udzielonej pożyczki zostały potrącone: kwota 129 zł tytułem opłaty przygotowawczej, prowizja w kwocie 4.7771,00 zł, wynagrodzenie za przyznanie pozwanemu Twojego Pakietu w kwocie 1.100 zł. Całkowity koszt pożyczki wraz z odsetkami umownymi to kwota 8.592 zł. Całkowita kwota pożyczki, wypłacona pozwanemu wyniosła 6.000 zł. Wysokość miesięcznej raty wyniosła 304 zł. Okres spłaty to 48 miesięcy. Całkowita kwota do zapłaty to 14.592 zł. Pożyczka była oprocentowana według stałej stopy procentowej 9,90 %.

Pożyczkobiorca zobowiązał się do spłaty całkowitej kwoty do zapłaty, stanowiącej sumę całkowitego kosztu pożyczki oraz całkowitej kwoty pożyczki, w ratach miesięcznych określonych w kalendarzu spłat.

Celem zabezpieczenia pożyczki pożyczkobiorca zobowiązał się do wystawienia i przekazania pożyczkodawcy w dniu podpisania umowy weksła in blanco „nie na zlecenie”, który jest ważny do zapłaty zobowiązań pożyczkobiorcy z tytułu niniejszej umowy.

Integralną częścią umowy pożyczki była deklaracja wekslowa wystawcy weksła, w której pozwany upoważnił powoda do wypełnienia weksła, w szczególności do wpisania domicyliatu i wypełnienia weksła na sumę odpowiadającą zadłużeniu pozwanego łącznie z kosztami sądowymi.

Jeżeli pożyczkobiorca nie zapłacił w terminach określonych w umowie pełnych rat pożyczki to niespłacona w terminie kwota staje się zadłużeniem przeterminowanym. Od zadłużenia przeterminowanego pożyczkodawca nalicza odsetki umowne za każdy dzień zwłoki w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie (pkt 4.1 umowy).

Gdy opóźnienie w płatności kwoty równej jednej racie przekroczy 30 dni pożyczkodawca mógł zgodnie z umową wypowiedzieć umowę po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od otrzymania wezwania. Jednocześnie pożyczkodawca mógł w tych okolicznościach wypełnić weksel in blanco wystawiony na zabezpieczenie spłaty pożyczki (pkt 8 umowy).

(dowód: umowa pożyczki gotówkowej z kalendarzem spłaty – k. 40-43, deklaracja wekslowa – k. 44)

W związku z niewywiązywaniem się przez pożyczkobiorcę z kalendarza spłat, pismem z dnia 12 lutego 2018 r. (nadany 13 lutego 2018 r., doręczonym 16 lutego 2018 r.) powód wezwał pozwanego do zapłaty zaległych dwóch rat pożyczki w kwocie 606 zł w terminie siedmiu dni od otrzymania wezwania. Pismem z dnia 12 marca 2018 r. doręczonym 20 marca 2018 r., powód wypowiedział pozwanemu umowę z zachowaniem 30 dniowego terminu i wezwał pozwanego do wykupu weksła wypełnionego na kwotę 13.994,07 zł, wskazując, że składają się na nią: kwota 13.982,00 zł niespłaconej pożyczki i kwota 12,07 zł z tytułu odsetek umownych za brak terminowej spłaty, a termin spłaty weksła to 11 kwietnia 2018 .

(Okoliczności przyznane przez pozwanego w trybie art. 229 i 230 kpc – k. 50, nadto dowód: wezwanie k. 26, potwierdzenia nadania k. 27-28, formularz śledzenia przesyłek k. 30-31, wypowiedzenie umowy – k. 6, potwierdzeniem nadania wypowiedzenia k. 33-36, formularz śledzenia przesyłek k. 36-37, weksel k. 5)

Pozwany spłacił łącznie kwotę 1.012,88 zł, w tym 402,88 zł po wezwaniu do wykupu weksła.

(okoliczno ści uznane za przyznane przez pozwanego w trybie art. 230 kpc)

Pozwany nie posiada żadnego majątku i w dacie rozprawy nie osiągał żadnych dochodów, przy czym wskazał, że w ciągu kilku dni podejmie pracę na budowie. Wcześniejszą pracą utrzymał przez dwa tygodnie. Prowadzi gospodarstwo domowe z żoną, które utrzymują z jej wynagrodzenia (1.600 zł netto). Ł. wydatki gospodarstwa domowego pozwanego to 1.250 zł plus żywność. Pieniądze z pożyczki pozwany wydał na remont mieszkania – kupno nowego pieca.

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, które złożone zostały przez powoda, tj. umowy, deklaracji wekslowej, dokumentacji pożyczkowej (kalendarz spłat, załącznik nr 1 do umowy), dowodów wpłaty, wezwań do zapłaty. Bezsporną między stronami była okoliczność zawarcia umowy i nie wywiązanie się z niej przez pozwanego ponad kwotę wskazaną przez powoda.

Art. 720 § 1 K.c. stanowi, że przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

Umowa pożyczki zobowiązuje zatem pożyczkodawcę do przeniesienia własności przedmiotu pożyczki na pożyczkobiorcę. Samo wydanie przedmiotu pożyczki może nastąpić w dowolny sposób, byle pożyczkobiorca miał możliwość swobodnego dysponowania czy to pieniędzmi, czy rzeczami będącymi przedmiotem umowy. Odwrotność opisywanej sytuacji występuje przy zwrocie pożyczki. Pożyczkobiorca po upływie określonego terminu jest zobowiązany zwrócić pożyczkodawcy otrzymane pieniądze/rzeczy, przy czym nie muszą to być te same pieniądze i te same rzeczy, o ile są zwracane w tej samej ilości i jakości. W braku odmiennego zastrzeżenia w odniesieniu do tych umów pożyczki, których przedmiotem są pieniądze, należy postępować stosownie do wymagań określonych zasadą nominalizmu (zob. szerz. Z. Gwalik, Komentarz do artykułu 720 Kodeksu cywilnego [w:] A. Kidyba, Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania – część szczególna, LEX 2010).

Regułą, jaka obowiązuje w dziedzinie prawa kontraktowego, jest zasada pacta sunt servanda. Prawidłowe zachowanie się dłużnika w wykonaniu zobowiązania polega na zadośćuczynieniu oczekiwaniom wierzyciela, którego uzasadnieniem jest istniejące między stronami zobowiązanie. Jeżeli dłużnik uchybia swoim obowiązkom, nie spełniając świadczenia lub spełniając je w sposób nienależyty, to wierzyciel może podjąć kroki zmierzające do przymusowej realizacji świadczenia (Z. Gawlik, Komentarz do art. 471 Kodeksu cywilnego [w:] A. Kidyba (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania – część ogólna, LEX 2010).

Na gruncie niniejszego postępowania nie ulega wątpliwości, że pozwany zawarł przedmiotową umowę pożyczki dobrowolnie i będąc w pełni świadomym. Umowę tę należy zatem uznać za ważną i skuteczną.

Dla zabezpieczenia należności pożyczkowej pozwany na podstawie art. 103 w zw. z art. 10 Ustawy prawo wekslowe wystawił weksel własny in blanco, w którym zawarł bezwarunkowe przyrzeczenie zapłaty nieoznaczonej sumy pieniężnej na rzecz pożyczkodawcy. Weksel ten miał zostać uzupełniony przez posiadacza zgodnie z zawartym porozumieniem. Ponieważ pożyczkobiorca nie wywiązał się z zawartej między stronami umowy pożyczki posiadacz weksla zdecydował się na jego wypełnienie i przedstawienie wystawcy do wykupienia. Wypełnienie weksla podpisanego przez wystawcę rodzi u wystawcy pełną odpowiedzialność za roszczenie nim stwierdzone. Wystawca weksla własnego odpowiada w takim przypadku w charakterze dłużnika głównego.

Nie było sporne między stronami, iż wypełnienie weksla nastąpiło zgodnie z zawartą między stronami deklaracją wekslową, przy spełnieniu umownych przesłanek – pozwany wprost uznał powództwo i nie wniósł żadnych zastrzeżeń co do zasadności i wysokości dochodzonej kwoty, a jedynie o rozłożenie należności na raty. Nie było również sporne między stronami, że ujawniona w treści weksla kwota zadłużenia pozwanego (z uwzględnieniem dokonanej

wpłaty jeszcze przed wniesieniem pozwu) odpowiada rzeczywistemu stanowi jego zadłużenia. Należało zatem przyjąć odpowiedzialność pozwanego za to roszczenie co do zasady.

Umowa pożyczki zawarta z pozwanym jako konsumentem podlega również ocenie przez pryzmat regulacji Ustawy o kredycie konsumenckim w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia (t.j. Dz.U.2014.1497 ze zm.).

Zgodnie bowiem z art. 3 ust. 1. tej ustawy, przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się umowę o kredyt w wysokości nie większej niż 255 550 zł albo równowartość tej kwoty w walucie innej niż waluta polska, który kredytodawca w zakresie swojej działalności udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi. Za umowę o kredyt konsumencki uważa się w szczególności umowę pożyczki, w której konsument jest zobowiązany do zapłaty oprocentowania oraz innych kosztów związanych z udzieleniem lub spłatą kredytu konsumenckiego (art. 4 ust. 1 pkt 1 a contrario). Zgodnie z art. 29 ustawy, umowa o kredyt konsumencki powinna być zawarta w formie pisemnej, chyba że odrębne przepisy przewidują inną szczególną formę. Kredytodawca lub pośrednik kredytowy jest zobowiązany niezwłocznie doręczyć umowę konsumentowi. Umowa powinna być sformułowana w sposób jednoznaczny i zrozumiały.

Warunki umowy pożyczki zawarta z pozwanym musiały również uwzględniać treść przepisu art. 36a ustawy, w którym wołą ustawodawcy została określona maksymalna wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu. Określony przez ustawę limit stanowi pochodną wysokości całkowitej kwoty kredytu (czyli sumy wszystkich środków pieniężnych, które kredytodawca udostępnia konsumentowi na podstawie umowy o kredyt - art. 5 pkt 7) oraz okresu, na jaki udzielona została pożyczka. W ustawie zastrzeżono jednocześnie, że pozaodsetkowe koszty kredytu w całym okresie kredytowania nie mogą być wyższe od całkowitej kwoty kredytu. Nadto, pozaodsetkowe koszty kredytu wynikające z umowy o kredyt konsumencki nie należą się w części przekraczającej maksymalne pozaodsetkowe koszty kredytu obliczone zgodnie z wzorem zawartym w art. 36a ust. 1 lub całkowitą kwotą kredytu.

Odnosząc treść umowy zawartej przez strony do przepisów ustawy, Sąd zważył, że jej warunki nie naruszają art. 36a ustawy, albowiem wysokość kosztów pozaodsetkowych (6.000 zł) mieści się w limicie tych kosztów. Sąd ustalił jednakże, że dochodzona kwota przy uwzględnieniu warunków umowy i okoliczności sprawy znajduje uzasadnienie jedynie do kwoty 11.573 zł (powód dochodził kwoty 13.591,19 zł).

Pozwany zgodnie z umową zobowiązany był do zwrotu kwoty 6.000 zł z tytułu przekazanego mu kapitału oraz kwoty 6.000 zł z tytułu kosztów pozaodsetkowych, na które składały się prowizja, cena (...) i opłata przygotowawcza, czyli łącznie 12.000 wraz z należnymi od tej kwoty odsetkami umownymi w wysokości 9,90% w skali roku. Przez cały okres trwania umowy pozwany zobowiązany był do zapłaty odsetek kapitałowych umownych naliczanych przy poszczególnych ratach. Skoro umowa została pozwanemu wypowiedziana pismem doręczonym pozwanemu 20 marca 2018 r., to pozwany zobowiązany był w okresie trwania umowy do uiszczenia 6 rat pożyczki wraz z naliczonymi przy płatności każdej z rat odsetkami kapitałowymi. Skoro umowa została wypowiedziana z zachowaniem 30-dniowego terminu wypowiedzenia, to ostatnią z rat w okresie obowiązywania umowy była 6 rata płatna 12 kwietnia 2018 r. Suma należnych za ten czas odsetek to kwota 573,81 zł (zgodnie z kwotami ustalonymi harmonogramem stanowiącym integralną część umowy). Od dnia wymagalności całości zobowiązania powód może domagać się zaś całości dłużnej kwoty (na którą składa się kwota niespłaconego kapitału udzielonego pozwanemu + kwota niespłaconych kosztów pozaodsetkowych + kwota odsetek za opóźnienie powstałych w okresie trwania umowy wskutek nieterminowej spłaty zapadłych w tym czasie rat) wraz z należnymi od niej odsetkami za opóźnienie w wysokości określonej umową.

Mając na względzie powyższe i dokonaną przez pozwanego wpłatę łączną w wysokości 1.012,88 zł, aktualna w dniu zamknięcia rozprawy wysokość zadłużenia pozwanego to suma następujących kwot:

- 12.000 zł z tytułu pożyczki i pozaodsetkowych kosztów pożyczki
- 573,81 zł z tytułu odsetek kapitałowych należnych za czas trwania umowy
- 12,07 zł z tytułu odsetek umownych za opóźnienie

pomniejszono wysokość dokonanej przez pozwanego spłaty (1.012,88 zł).

Powód złożonym pozwem mógł zatem skutecznie w dniu zamknięcia rozprawy dochodzić od pozwanego kwoty 11.573 zł [12.000 zł + 573,81 zł + 12,07 zł – 1.012,88 zł = 11.573 zł].

Stwierdzając powyższe, Sąd uznał zasadnym co do zasady również żądanie odsetek od zasądzonej kwoty. Zgodnie bowiem z art. 481 § 1 K.c., jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Sąd ustalił jednakże, że odsetki za opóźnienie od ustalonej kwoty (w umownej wysokości równej dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie) należą się powodowi za okres od pierwszego dnia po upływie terminu wypowiedzenia do dnia zapłaty. Skoro zatem wypowiedzenie umowy zostało doręczone pozwanemu 20 marca 2018 r., to powód może żądać odsetek za opóźnienie od całej kwoty od dnia od 21 kwietnia 2018 r., a nie jak żądał w pozwie od 12 kwietnia 2018 r. (w tym czasie bowiem roszczenie o zapłatę całości zobowiązania nie było jeszcze wymagalne).

W tym stanie rzeczy Sąd orzekł jak w punkcie I i II wyroku.

Sąd nie znalazł podstaw do uwzględnienia wniosku pozwanego o rozłożenie zasądzonej kwoty na raty.

Zgodnie z art. 320 k.p.c. w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć zasądzone świadczenie na raty.

Komentowany przepis wprowadza szczególną zasadę wyrokowania dotyczącą przedmiotu orzekania, dając Sądowi możliwość wydania orzeczenia zasądzającego roszczenie powoda z uwzględnieniem interesów pozwanego w zakresie czasu wykonania wyroku. Jest to tak zwane moratorium sędziowskie. W doktrynie podkreśla się, że powyższa instytucja uprawnia Sąd do modyfikowania treści łączącego strony stosunku cywilnoprawnego, dlatego też powinna być ona stosowana w sposób ostrożny i z uwzględnieniem wszelkich okoliczności sprawy, w tym uzasadnionego interesu powoda. Modyfikacja ta przejawia się w przesunięciu terminu płatności określonych części świadczenia oraz ma ten skutek, że wierzycielowi nie przysługują odsetki od ratałnych świadczeń za okres od daty wyroku do daty płatności poszczególnych rat (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 września 1970 r., sygn. III PZP 11/70). Literatura przedmiotu przyjmuje, iż wymagane dla rozłożenia zasądzonego świadczenia szczególnie uzasadnione wypadki zachodzą, jeżeli ze względu na stan majątkowy, rodzinny, zdrowotny spełnienie świadczenia przez pozwanego niezwłoczne lub jednorazowe spełnienie zasądzonego świadczenia przez pozwanego byłoby niemożliwe lub bardzo utrudnione albo narażałoby jego lub jego bliskich na niepowetowane szkody (A. Jakubecki, Komentarz do art. 320 Kodeksu postępowania cywilnego [w:] H. Dolecki, T. Wiśniewski (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Artykuły 1-366, LEX 2013; P. Telenga, Komentarz aktualizowany do art. 320 Kodeksu postępowania cywilnego [w:] A. Jakubecki (red.), Komentarz aktualizowany do ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, LEX 2014).

W realiach sprawy Sąd stwierdził, że dotychczasowa postawa pozwanego nie stwarza podstaw do pozytywnej prognozy co do wywiązywania się przez niego z obowiązku spłaty, gdyby spłata ta miała zostać rozłożona na raty. Wskazać należy, że pozwany obecnie nie pracuje i jak wynika z jego zeznań od dłuższego czasu nie posiadał stałego legalnego zatrudnienia. Pozwany mając świadomość istnienia zobowiązania, co więcej będąc również świadomym od wielu miesięcy, że żądanie powoda jest przedmiotem rozpoznania przez Sąd, nie dokonywał spłat (po otrzymaniu wezwania do wykupu wpłacił łącznie 402,88 zł). Brak jest podstaw do stwierdzenia, aby obecna sytuacja finansowa pozwanego była inna niż sytuacja jaka trwała przez ostatnie kilka miesięcy. Pozwany nie posiada majątku, pozostaje na utrzymaniu żony i, jakkolwiek wskazywał zamiar podjęcia pracy wkrótce po rozprawie, deklaracja ta nie daje rękojmi, że pracę tę by otrzymał, tym bardziej utrzymał ją przez okres spłaty. W tym stanie rzeczy Sąd orzekł jak w punkcie III wyroku.

W punkcie IV wyroku, zgodnie z art. 108 kpc, Sąd orzekł o kosztach procesu, opierając je o treść art. 102 kpc, który stanowi, że w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.

Przepis ten wyraża zasadę słuszności w orzekaniu o kosztach, stanowiąc wyjątek od zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Szczególne znaczenie dla możliwości jego zastosowania ma ocena zachowania się stron z punktu widzenia zasad współżycia społecznego. Podstawą do takiej oceny może być zachowanie się strony w procesie, jak i jej sytuacja pozaprosesowa (stan majątkowy, szczególna sytuacja zdrowotna i życiowa) (A. Górski, L. Walentynowicz, Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Ustawa i orzekanie. Komentarz Praktyczny, Oficyna 2008).

W okolicznościach niniejszej sprawy Sąd uznał, że nieobciążanie pozwanego kosztami procesu mimo jego przegranej w przeważającej części, uzasadnione jest przede wszystkim jego bardzo trudną sytuacją finansową. Od kilku miesięcy pozostaje on bez stałego zatrudnienia i regularnego dochodu i wraz z żoną utrzymują swoje gospodarstwo domowe wyłącznie z jej bardzo niskiego wynagrodzenia (1.600 zł netto). Dodatkową istotną okolicznością przemawiającą za zastosowaniem dobrodziejstwa nieobciążania pozwanego kosztami procesu jest fakt, że pozwanego w związku z zawarciem umowy z powodem, obciążają bardzo wysokie koszty pozaodsetkowe, tj. koszty równe kwocie otrzymanego kapitału. Jakkolwiek kwota tych kosztów mieści się w limicie maksymalnych kosztów pozaodsetkowych, to niewątpliwie koszty te stanowią dodatkowy ponad odsetki bardzo wysoki zysk dla powoda i bardzo duże obciążenie dla pozwanego, nieporównywalnie większe od obciążenia, jakie zaistniałoby gdyby pożyczkodawcą był bank.